

Kotowski, Edward

Wakacyjna praktyka studentów Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w zamku lidzbarskim

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 4, 673-674

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WAKACYJNA PRAKTYKA STUDENTÓW UNIwersYTETU IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA W ZAMKU LIDZBARKIM

W ubiegłym roku akademickim Rada Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu powzięła uchwałę zalecającą organizowanie na terenie woj. olsztyńskiego w ciągu najbliższych kilku lat wakacyjnych praktyk studentów kierunku Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa oraz kierunku Technologii i Technik Malarskich. Podejmując taką decyzję Rada Wydziału miała na względzie nie tylko doraźną realizację zadań dydaktycznych, lecz przede wszystkim uaktywnienie zainteresowań badawczych pracowników nauki i studentów problematyką kultury i sztuki Warmii i Mazur oraz zebranie materiału naukowego, który umożliwiłby podjęcie prac seminaryjnych i magisterskich oraz badań przez poszczególnych pracowników nauki.

Pierwszym etapem tej akcji była tegoroczna praktyka wakacyjna zorganizowana w okresie od 1 do 27 lipca 1968 r. w zamku w Lidzbarku Warmińskim. Akcja powyższa spotkała się z żywym zainteresowaniem władz wojewódzkich i lokalnych, a także różnych instytucji, które dołożyły wszelkich starań, aby praktyka wypadła jak najlepiej. W tym celu zostało zawarte porozumienie między Wydziałem Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika a Wydziałem Kultury — Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków PWRN w Olsztynie: Umawiające się strony zawarły to porozumienie dążąc do stworzenia warunków pracy i bytu, w których przebieg praktyki przyniósłby trwałe i społecznie cenne obustronne korzyści. W wyniku realizacji tej umowy Wydział Sztuk Pięknych UMK zapewnił bezpłatne wykonanie wielu prac w zakresie konserwacji i dokumentacji zabytków, a Wojewódzki Konserwator Zabytków zagwarantował studentom-praktykantom szereg dodatkowych świadczeń umożliwiających uzyskanie maksymalnych korzyści wychowawczych, dydaktycznych i naukowych oraz stworzenie lepszych warunków bytowych.

Zajęcia i ćwiczenia na praktyce studenckiej rozpoczęto 1 lipca. Nad jej prawidłowym przebiegiem czuwali następujący pracownicy nauki UMK: dr Marián Kutzner — kierownik praktyki, mgr Maria Fröhlich — kierownik grupy odkrywającej polichromie, dr Marian Arszyński, mgr Marian Dorawa, mgr Maria Michnowska, mgr Józef Poklewski, mgr Emilia Rozska i mgr inż. arch. Jan Tajchman. Dokumentację fotograficzną wykonywał Andrzej Ciechanowski.

W czasie trwania tej praktyki, w której wzięło udział 44 studentów, odbywano ćwiczenia i konwersatoria na terenie zamku lidzbarskiego i innych obiektów zabytkowych Warmii i Mazur, pracowano nad odsłonięciem i konserwacją zabytkowej dekoracji malarskiej krużganków zamku oraz przygotowano dokumentację inwentaryzacyjną szeregu obiektów rzeźby i architektury.

Grupa studentów, pracująca pod kierunkiem mgr Marii Fröhlich, po przeprowadzeniu dokładnych badań wstępnych i po zabezpieczeniu uprzednio odsłoniętych malowideł, dokonała odkrycia ornamentalnych polichromii sklepiennych w skrzydle północnym i zachodnim górnej kondygnacji krużganku. Polichromie te były zakryte 24 warstwami pobiał i w niektórych miejscach

nowymi tynkami. Pobiały te zostały nałożone w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku. Jednocześnie oczyszczono z grubej warstwy pobiał wsporniki i żebra sklepienne. Wsporniki sklepienne są tu niezwykle interesujące nie tylko ze względu na swoją ciekawą ornamentykę, lecz również ze względu na materiał, z którego zostały wykonane. Jest to mianowicie sztuczny kamień, bardzo lekki i wytrzymały. Niestety, do tej pory technolodzy nie znają sposobu wytwarzania takiego materiału. Po oczyszczeniu i utrwaleniu polichromii sklepiennych okazało się, że wysklepki pokryte są tynkiem koloru ugrowego oraz szarą pobiałą, na granicy zaś żebra i wysklepki biegnie ornament koloru czarnego w formie paska dającego regularne wypustki w kierunku wysklepki, które zakończone są trójlistnie tego samego koloru. Samo żebro jest natomiast pokryte kilkoma barwami. Barwa czerwona (obecnie mocno ściemniała) występuje na całej długości żeber w ich najszerszej części, barwa żółta (obecnie zzieleniona) występuje we wklęsłach żebrowych, natomiast barwa szara pokrywa grzbiety żeber. Oczyszczone z pobiał żebra i wsporniki sklepienne zaprezentowały nam ciekawy i subtelny rysunek podkreślony lekkim malarstwem dekoracyjnym.

W ramach prac zabezpieczających wykonano miejscowe kitowanie ubytków zaprawą wapienną ze starego wapna i umacnianie pęcherzy starych tynków zastrzykami poliocetanu winylu. Wykonano również całościowe utrwalenie malowideł spoiwem z poliocetanu winylu. Po utrwaleniu warstwy malarskiej wykonano punktowanie scalające w formie poziomych kreskowań w kilku przestach skrzydła północnego. Dalsze prace rekonstrukcyjne będą przeprowadzone w 1969 r.

Należy przypuszczać, że polichromie sklepienne, podobnie jak i malowidła figuralne znajdujące się na ścianach krużganku pochodzą z pierwszej połowy XV wieku. Stanowią bowiem jedną całość pod względem stylistycznym jak i technologicznym. W trakcie prac konserwatorskich wykonano próbki odsłaniania malowideł znajdujących się na ścianie północnego skrzydła krużganku. Próbki te utwierdzają nas w przekonaniu, że malowidła figuralne znajdują się niemal na całej powierzchni ścian. Za kilka lat, gdy prace te dobiegną końca, dziedziniec zamkowy wraz z krużgankami będzie prezentować się bogato i wspaniale.

Studenci kierunku Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa w ramach ćwiczeń przeprowadzili wiele prac inwentaryzacyjnych zabytków obejmując swym zasięgiem północne powiaty naszego województwa. Oprócz tego zinventaryzowano 250 sztuk rzeźby znajdującej się w magazynach zamkowych z jednoczesnym wykonaniem pełnej dokumentacji fotograficznej tych obiektów.

W czasie trwania praktyki zebrano także wiele materiałów naukowych które przekazane zostaną częściowo Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków, częściowo zaś wykorzystane do prac seminaryjnych i magisterskich lub prac objętych planem naukowym Wydziału Sztuk Pięknych UMK w Toruniu.

Niezależnie od wszystkich wyżej wspomnianych i wykonanych prac przez pracowników naukowych i studentów, mających niewątpliwie poważne znaczenie dla dalszych badań nad sztuką naszego regionu, pobyt studentów Uniwersytetu Toruńskiego w Lidzbarku Warmińskim przyczyni się do popularyzacji na terenie kraju historii, sztuki i piękna ziemi warmińskiej.